

Smrt dokumentárnímu filmu

manifestace českého dokumentárního prostředí

„Dokumentární film – to není zvlášt' vhodný termín, ale zatím ho ponechme.“

–John Grierson

90. léta

- nástup nové dokumentaristické generace
- změna pedagogického vedení na KDT na FAMU (dominantní vliv K. Vachka)
- proměny na domácím televizním trhu (zahájení vysílání TV Nova)
- přechod dokumentu z kin na televizní obrazovku
- ➔ dokument začíná být vnímán převážně jako televizní žánr (limity, formální, žánrová omezení, normotvornost, ? preference/převládání výkladového modu)
- ➔ potřeba nově „definovat“ dokumentární film
- ➔ poskytnout jinou platformu pro uvádění dokumentárních filmů (X TV)

Ji hlava

Mezinárodní Festival
Dokumentárních Filmů

- zal. 1997; vzniká jako alternativní platforma pro dokument mimo televizi
- rétorika festivalu silně manifestační
- pojetí dokumentárního filmu jako výsostného uměleckého díla
- intelektuální, estétská identita; (“Myslet filmem”)
- autorský dokument - tzn. především opozice vůči žurnalistické, TV dokumentaristice
- upřednostňována role režiséra jako filozofa, umělce, estetika, teoretika, aktivisty
- pokusit se filmem přemýšlet, tázat se (ne dávat odpovědi); možnosti dialogu

Mezinárodní festival
dokumentárních filmů
Jihlava

- (ne)mani fest MFDF Ji.hlava -

I.

Filmový festival je artefakt ,
řez vrstvami záměrně vytvořených a spontánních kontextů,
pomůcka k označení společných vlastností.
Filmy jsou jeho příčinou, účelem i důvodem,
uvádějí do pohybu pohyb.

II.

Festival nalézá autorský dokumentární film.
Dílo jedinečné zkušenosti se světem,
spojující existenci a esenci, jež vznikají a zanikají v sobě.
Rukopis přepisuje zprávu, aby měnil rukopis.
Jen tak může být výpověď celistvá.

III.

Hranice filmových druhů a žánrů jsou prostupné.
Kinematografie je jeden film a film je celá kinematografie,
tisíce plošin se zrcadlí.
Filmu vnímanému jako dokumentární není lhostejné,
zda nějaká věc je nebo není.

IV.

Formální znamená řídit se určitou metodou, sociální je odvážné.
Je třeba oprostít sociální pohled od navyklosti.
Film přirozeně pokračuje očima jako pravda,
ale naše smysly nelze vnímat jako pravé.

V.

Projekce filmu je projektem, jehož nejistota je cenná.

Otázky, hlediska, odpovědi jsou osvojením filmu, ale neexistuje argumentace, která by mohla být jeho popřením.

Náš pohled je příliš krátký,

nikdy neplat., že něco je pravda, pravda je proč.

VI.

Struktury uvnitř dalších, násobení způsobuje nárazy těles.

Rozumějme tomu jako pohybu uvnitř prostoru, který objevuje novou prostupnost informací.

Organismus živý dnes má délku a šířku střední Evropy, veřejnými filmy se děje její smysl.

VII.

Nelze trvat na pojmenováních,

která by vyčerpala vše, co má být pojmenováno. Myslet filmem není příčinou a podstatou,

je rozměrem jako formou.

Film a festival jsou dva projevy téhož, divákovo rozumění je jeho stavem.

VIII.

Nelze podlehnout soukromé a státní moci.

Její vkus není užitečný, nechává se příliš vést náklonností k sobě.

Také představa svobody bude vždy chybná,

neboť jediným naplněním svobody může být pochybnost.

Festival je její silou.

IX.

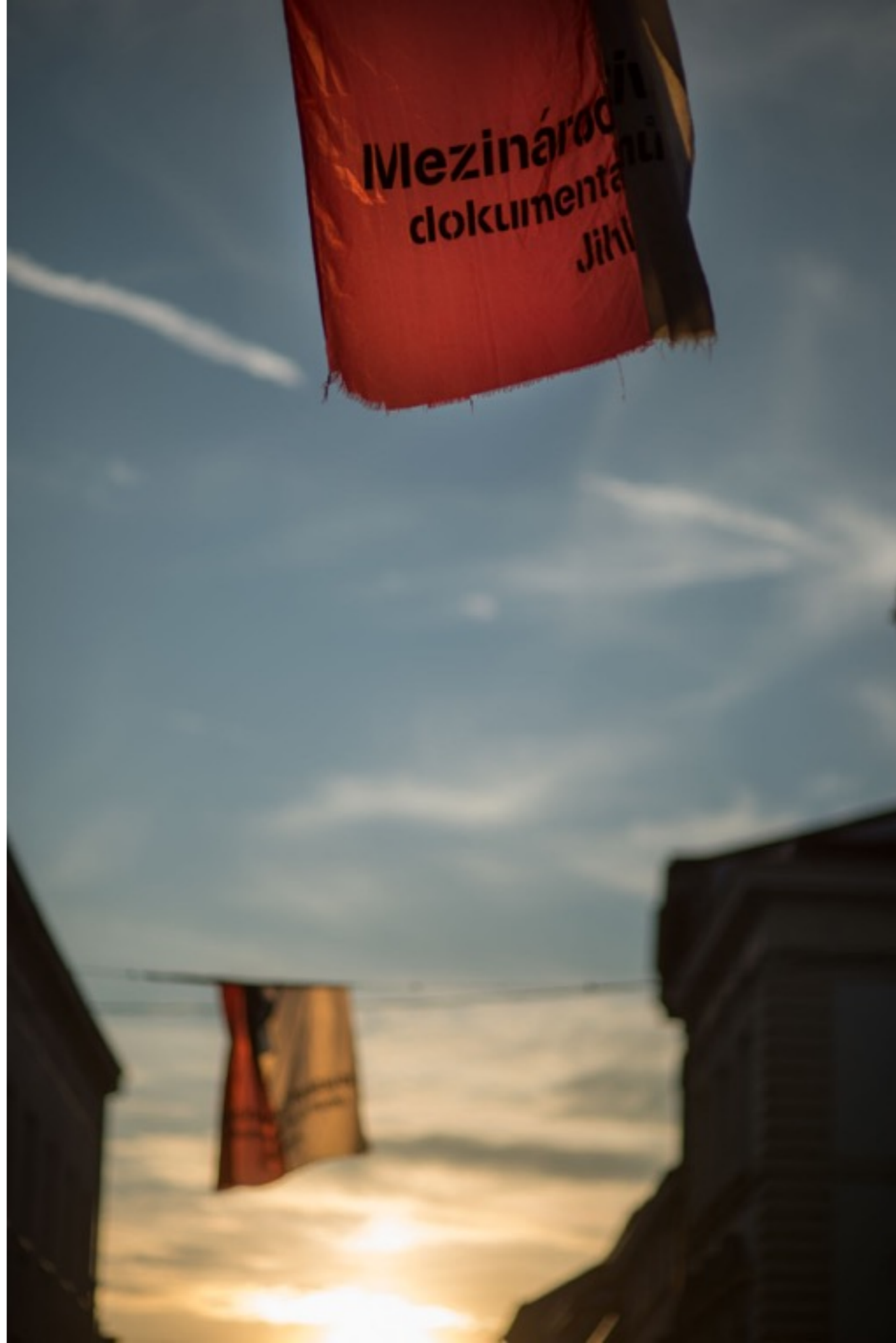
Toto není manifest Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Jihlava.

- MFDF Ji.hlava jako významné fórum dokumentu - kvalita a odvaha dramaturgie, otevřenost vůči žánrům na pomezí dokumentu a hraného filmu; náročná, sebevědomá dramaturgie
- idealistické chápání (dokumentárního) filmu jako kulturního statku
- politický názor, plebejství, ostré vymezování se proti dominanci televizí
- ve spolupráci s Institutem dokumentárního filmu (zal. 2001) vytváří zázemí pro filmové profesionály; vzniká industry program (koprodukční fórum East European Forum, distribuční projekt East Silver)
- festival vydává časopis dok.revue; podpora vydání publikací o dokumentárním filmu (*Guy Gauthier: Dokumentární film - jiná kinematografie*; *Bill Nichols: Úvod do dokumentárního filmu*; *Martin Švoma: Karel Vachek etc.*; a další)
- hlavní představitelé festivalu (Marek Hovorka, Petr Kubica, Andrea Slováková) - zakládají VoD kanál DAFilms.cz, Centrum dokumentárního filmu (Jihlava), působí jako pedagogové na KDT FAMU atd.

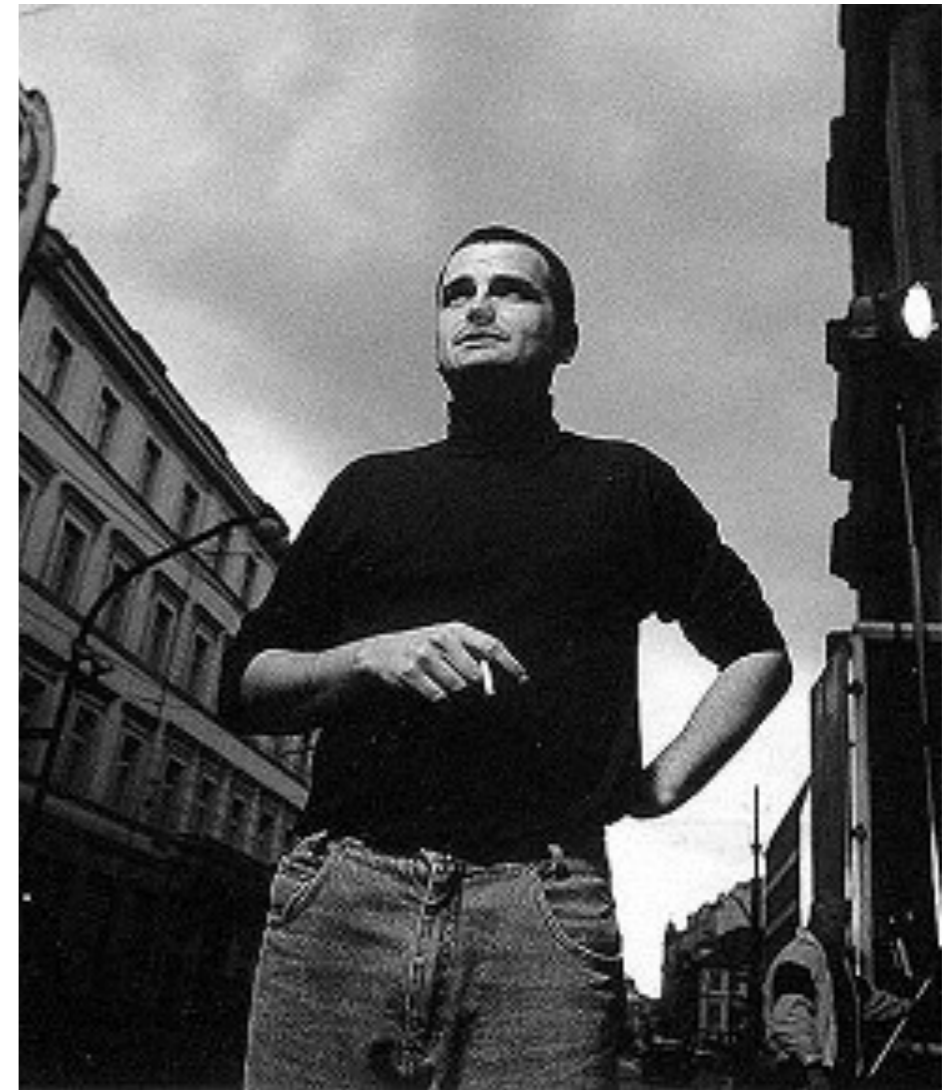
- MFDF Jihlava jako hlavní lobbista za autorský dokumentární film (jakkoliv je to vágní pojem - více viz. *Lucie Česálková: Družná nevraživost: pět zastavení nad současným českým dokumentem* (In: Generace Jihlava, Brno: Větrné mlýny 2014))
- svými aktivitami a projekty vytváří vrstevnatý systém podporující dokumentární film v mnoha rovinách (uvádění filmu na festivalové platformě, teoretické myšlení - publikace, podpora distribuce)
- ➔ pozitivní stimulace prostředí pro dokument X přílišná názorová, politická, dramaturgická dominance v českém filmovém prostředí; výrazným způsobem posouvá uvažování o dokumentárním filmu, přispívá ke stigmatizaci TV dokumentu, upřednostňování určitého typu dokumentu/ uvažování o dokumentárním filmu

**Mezinárodní
dokumentární
Jihlav**

Jan Gogola ml. (*1971)

- režisér, dramaturg, pedagog, publicista
- autor řady osobitých esejů: *Smrt dokumentárnímu filmu* (1999), *Hledání svého místa. Problémy a možnosti socio-kulturní identity v českých filmech po roce 1989* (2004); *Dramaturgický seminář - dramaturg jako chameleón* (2003) aj.
- jako dramaturg v ČT podpořil, inicioval a zastřešil řadu nezvyklých, provokativních projektů autorů mladé generace (*Sejdeme se v Eurocampu*/ Erika Hníková; *Ivetka a hora*/ Vít Janeček; *66 sezón*/ Peter Kerekes; *Ztracená dovolená*/ Lucie Králová; *Hry Prachu*/ Martin Mareček aj.)
- vlastní dokumentární tvorba se vyznačuje specifickým přístupem k realitě – hrou s kontexty ji zkoumá, zkouší ji a experimentuje; jde mu o její proměnu, nikoli zachycení.
- zpochybňuje charakter dokumentárního filmu
- hledá vazbu reality na společnost a úmyslně narušuje vžité konvence
- situační a konceptuální postupy
- jinakost formy podle charakteru tématu; vícevrstevnaté sdělení

- **Výběr filmografie:** *Nonstop* (1999), *Deník babičky Němcové* (1999), *Národ sobě aneb České moře v 18 přílivech* (2003), *Mám ráda svůj nudný život* (2009), *Rock života* (2011), *Exkurze aneb Historie současnosti* (2015)
- **texty:**
 - *Jan Gogola ml.: Od díla k dění. Smrt dokumentárnímu filmu. Ať žije film! In: Václav Kofroň (ed.): Hranice (ve) filmu. Praha: NFA 1999.*
 - *Jan Gogola ml.: Dramaturg jako chameleon. DO: revue pro dokumentární film, 1/2003, s. 151–157.*
 - *Jan Gogola ml.: Dokumentární český film dokumentární. DO: revue pro dokumentární film, 2/2004, s. 197–204.*
 - *Autor nejlepšího filmu roku 2009: Dokument neexistuje. Rozhovor s Janem Gogolou. <<https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/autor-nejlepsiho-filmu-roku-2009-dokument-neexistuje/r~i:article:651645/>>*

Jan Gogola: Smrt dokumentárnímu filmu. Ať žije film. Od díla k dění.

Diplomová práce. Praha: FAMU 2001.

- zpochybňuje automatické vnímání dokumentu jako pravdy, reality, skutečnosti
- Co mají společného Karel Vachek, Martina Kudláček a Jan Špáta?
- ? proč se na dokument nevztahují termíny z estetiky, literární vědy, společenských věd, které umožňují pojmenovat a myslet mytičnost Císařovského filmů, Haplový eseje, Jankovy filozofující črty, presokratické vnímání prostoru jako živlu Martiny Kudláček, Kvasničkovy rozměrné reportáže, Špátovy portréty, medailony, fejetony nebo třeba sociologické filmy Třeštíkové?
- pokus o převod možných dokumentaristických postupů do rámce určujících filozofických paradigmat 20. století:
- ➔ doslovnost: pozitivistická a fenomenologická snaha nahlédnout a předat co nejsrozumitelněji a nejúplněji určitá fakta
- ➔ dvojakost: strukturalistická snaha o zpodobnění faktů v určité struktuře
- ➔ tekutost: post-strukturalistická snaha o rozpuštění faktů a struktur v dění jedinečnosti
- ➔ divák jako spoluautor proměny filmového plátna v deltu tekuté reality

„At' žije film!“